

Wykład Va
Wiązanie kowalencyjne. Półprzewodniki

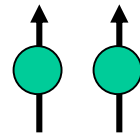

Wiązanie kowalencyjne molekula H_2

- Tworzenie wiązania kowalencyjnego w molekuie H_2 : elektron w jednym atomie przyciągany jest przez jądro drugiego. Wiązanie tworzy się poprzez uwspólnienie elektronów
- Dwie możliwości dla wartości całkowitego spinu S elektronów.

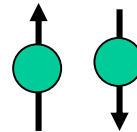
a) Ułożenie równoległe

$$S = 1/2 + 1/2 = 1$$

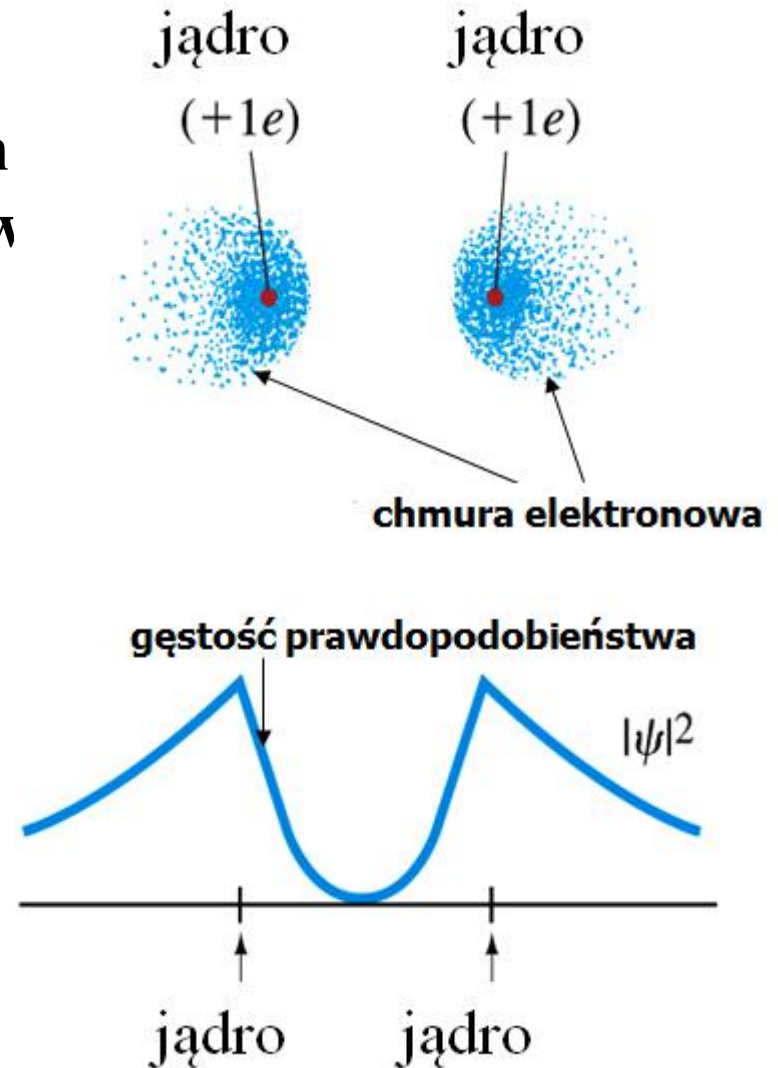
b) Ułożenie antyrównoległe

$$S = +1/2 + (-1/2) = 0$$

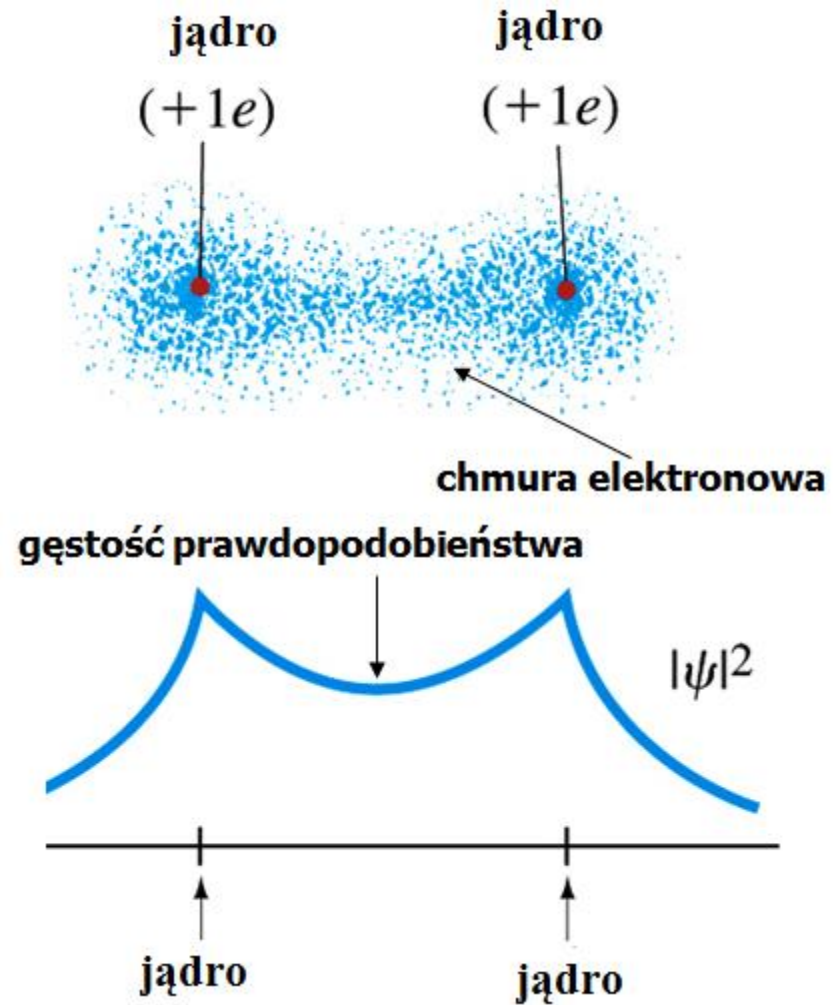
Wiązanie kowalencyjne molekula H_2

- Jeżeli spiny są takie same ($S = 1$), dwa elektrony nie mogą być w tym samym miejscu (zakaz Pauliego) w tym samym stanie energetycznym.
- Rozkład prawdopodobieństwa znalezienia elektronu w środku między atomami równa się zero
- W rezultacie atomy będą się odpychać i nie wystąpi wiązanie.

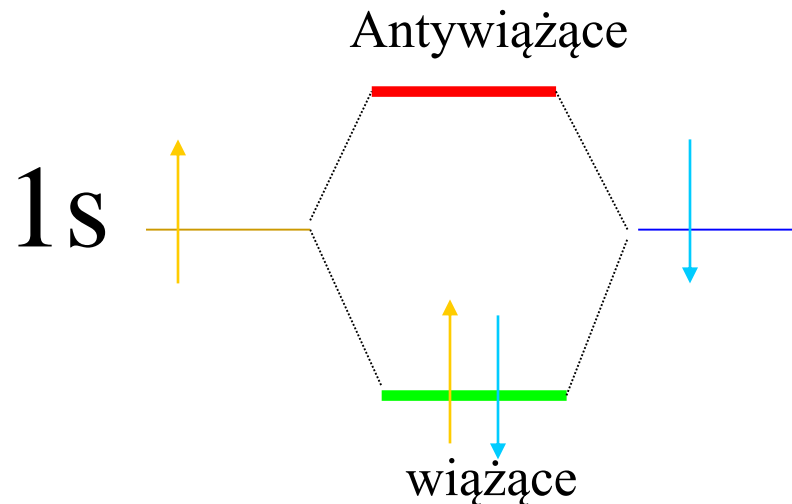
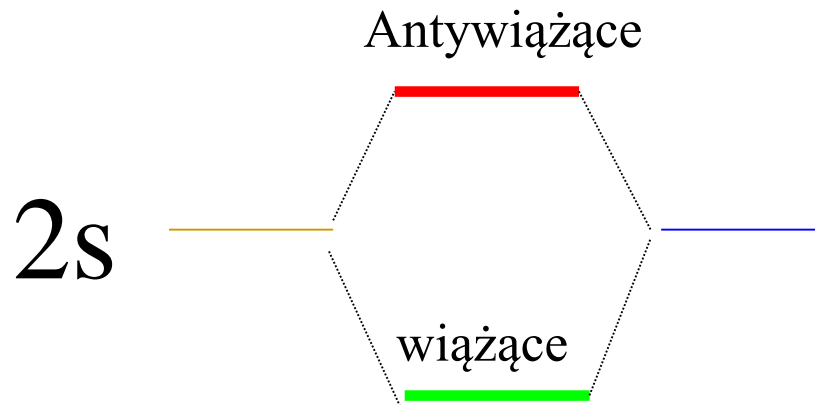
Wiązanie kowalencyjne - molekula H_2

- Dla spinów przeciwnych ($S = 0$), oba elektrony mogą być w tym samym miejscu (ich funkcje falowe mogą się przekrywać).
- Oba elektrony mogą przebywać pomiędzy atomami, następuje uwspólnienie elektronów.

Wiązanie kowalencyjne - molekula H_2

Molekula H_2 – stany energetyczne

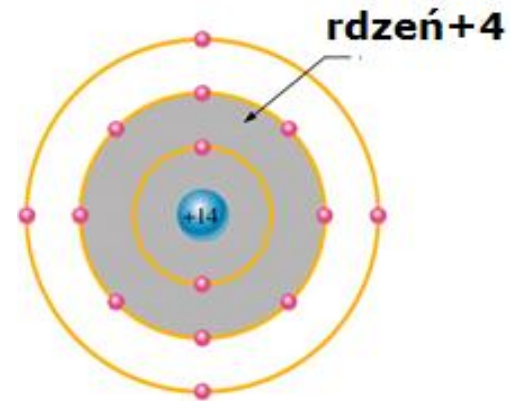
0 antywiązących

2 elektrony wiążące

Atom krzemu (Si)

- 14 neutronów
- 14 protonów
- 10 elektronów na powłokach wewnętrznych (rdzeń)
- 4 elektrony walencyjne

Si – liczba atomowa $Z = 14$

- konfiguracja elektronowa $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^2$
- zamknięte powłoki K i L : Ne ($Z = 10$) ($1s^2 2s^2 2p^6$)
- 4 walencyjne elektrony na podpowłoce M: 2 elektrony w stanie $3s^2$ i 2 elektrony w stanie $3p^2$
- razem $[Ne] 3s^2 3p^2$

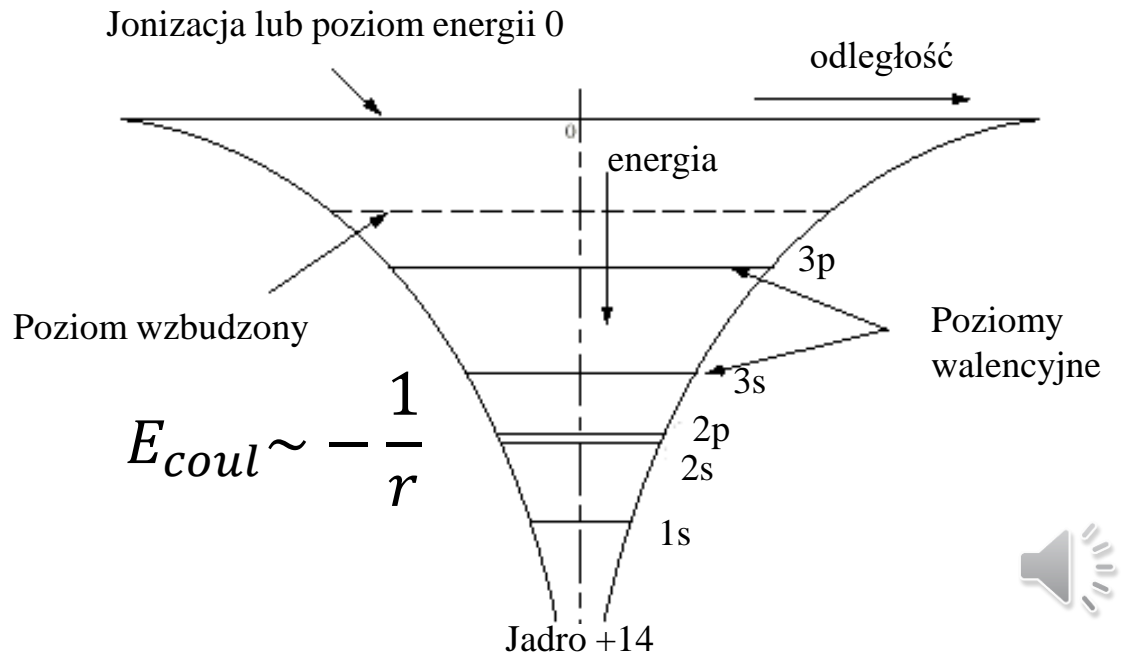
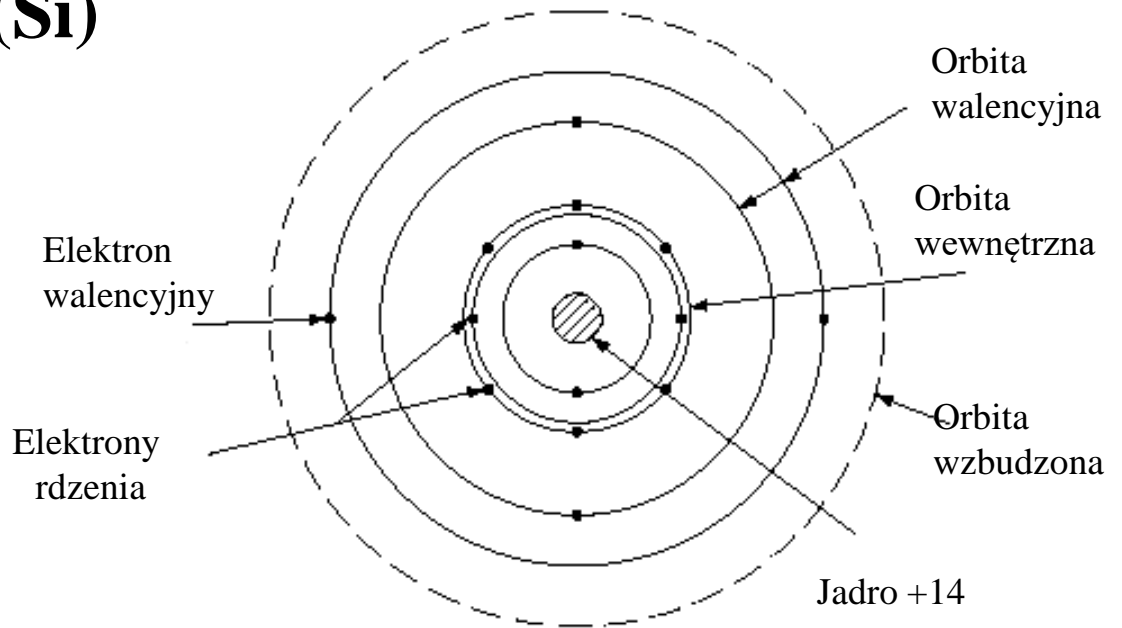

Atom krzemu (Si)

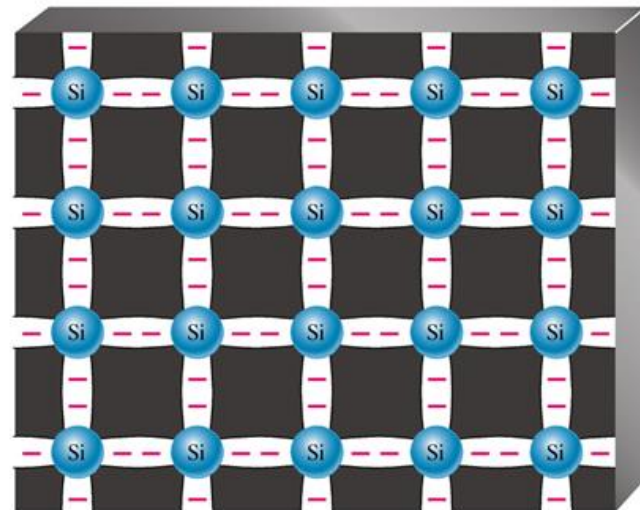
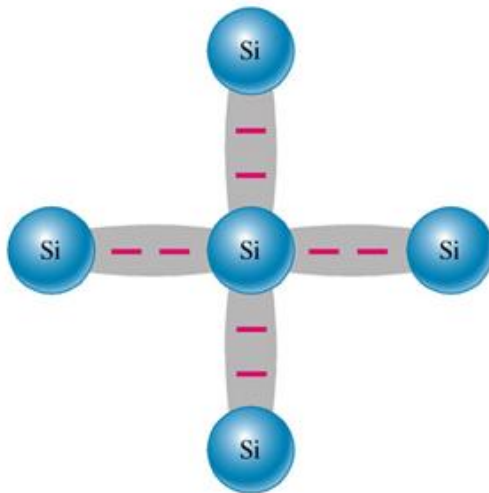
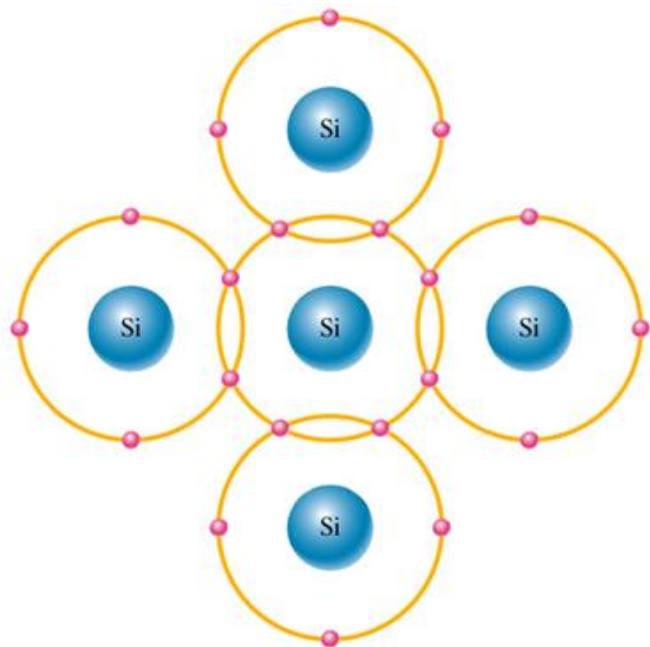
Struktura elektronowa i poziomy energetyczne w atomie Si:

(a) model orbitalny atomu Si z 10 elektronami rdzenia ($n = 1$ i $n = 2$) i 4 elektronami walencyjnymi ($n = 3$);

(b) poziomy energetyczne w coulombowskiej studni potencjału.

Wiązanie kowalencyjne w Si – wspólne elektrony walencyjne

Atom środkowy dzieli się swoim elektronem z każdym z czterech sąsiednich atomów, tworząc wiązanie kowalencyjne. Te z kolei, dzielą się swoimi elektronami z sąsiadami.

Wiązanie kowalencyjne w kryształce krzemu. Minusy reprezentują wspólne elektrony walencyjne

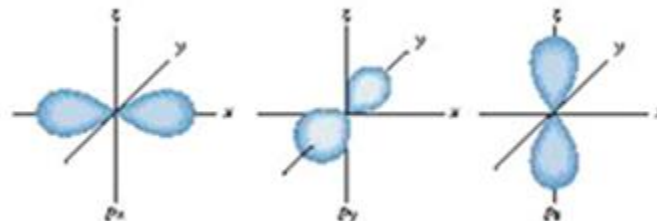
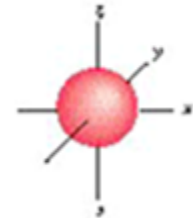
Zhybrydyzowane orbitale SP^3 w Si

Z rozw. równania Schrodingera dla atomu Si otrzymuje się radialną i kątową zależność funkcji falowej dla elektronu (tzw. orbitale).

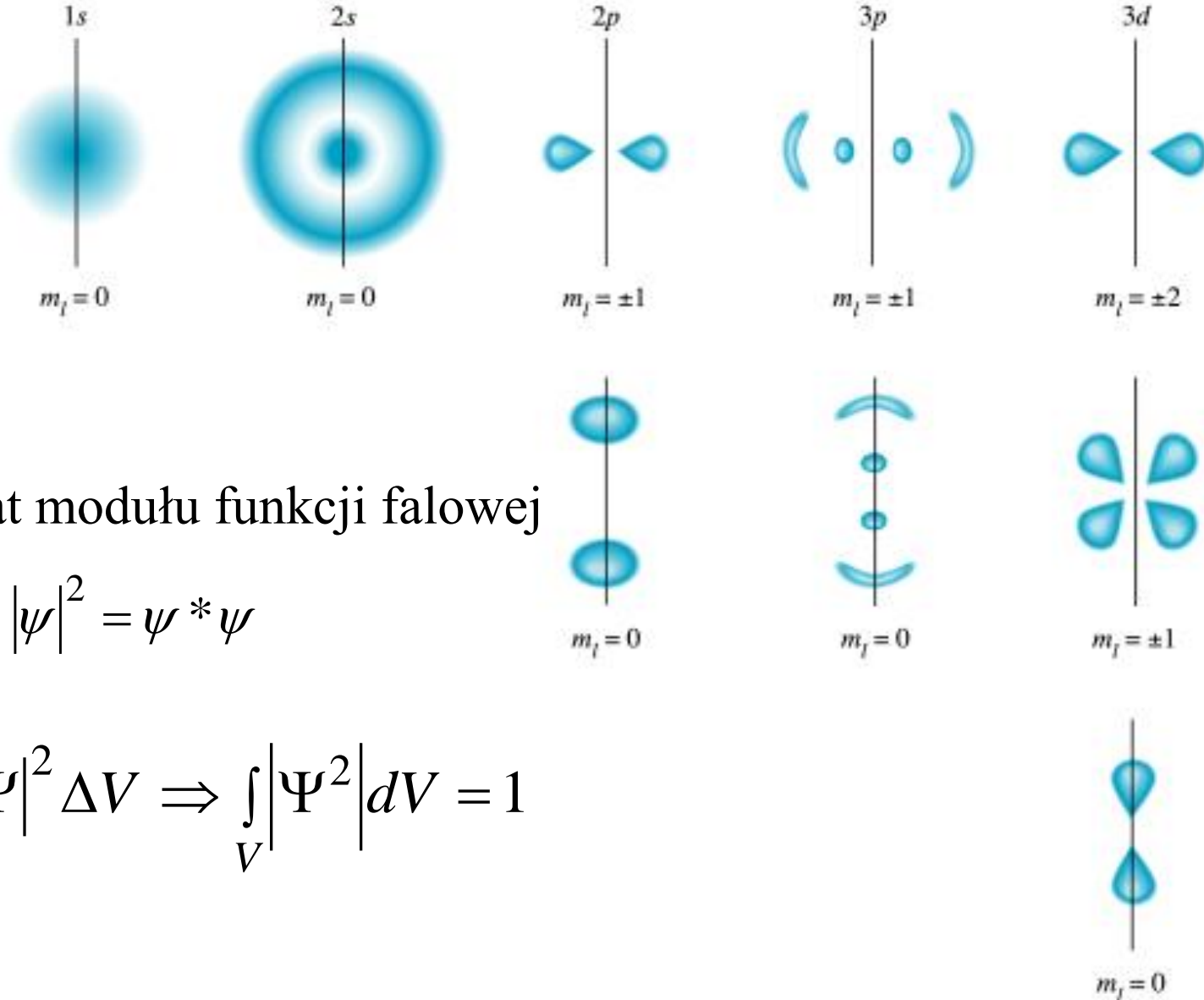
konfiguracja elektronowa $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^2$

Dla podpowłoki walencyjnej ($n=3$) z dwoma elektronami w stanie $3s$ i dwoma w stanie $3p$:

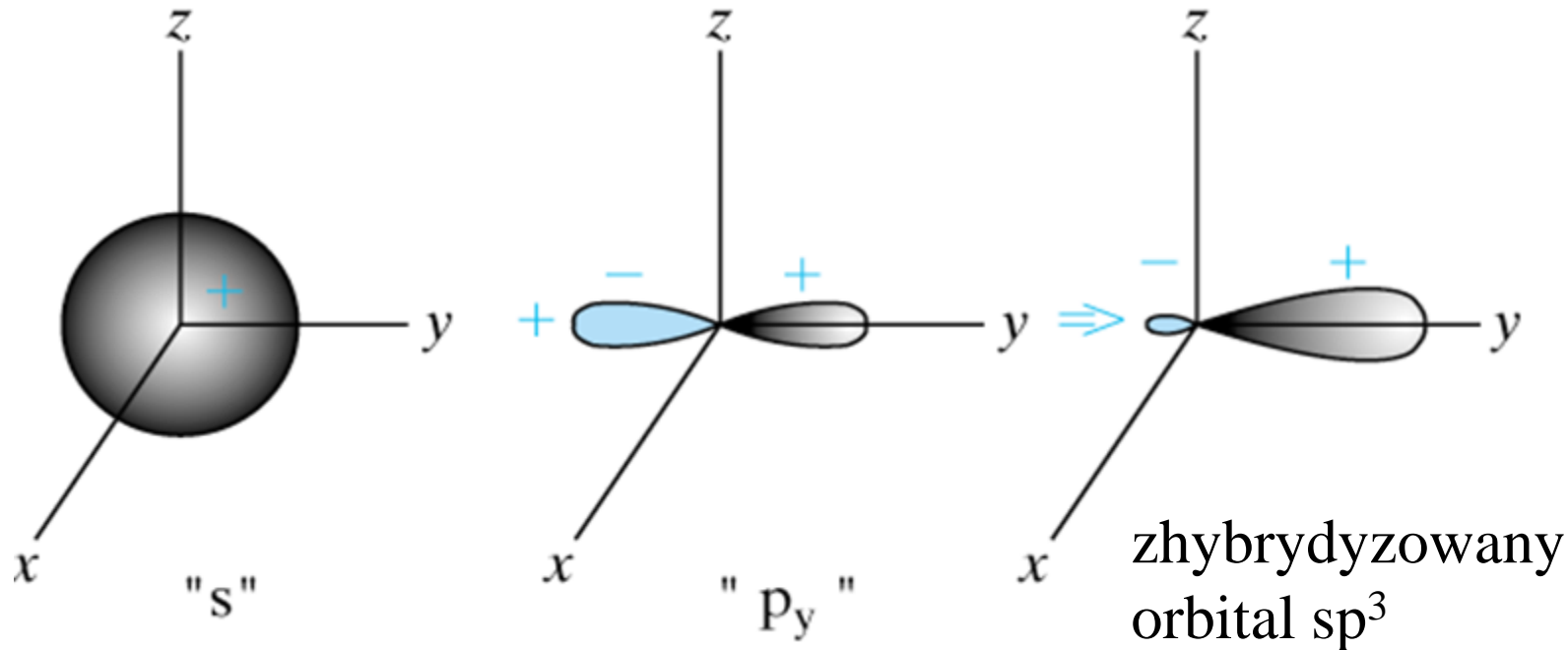
- jest dodatni orbital $3s$ sferycznie symetryczny. Orbital ten może zgodnie z zasadą Pauliego pomieścić 2 elektrony o przeciwnych spinach
- są 3 orbitale $3p$ (p_x , p_y , p_z) wzajemnie prostopadłe o kształcie maczugi z dodatnią i ujemną częścią. Podpowłoka $3p$ może pomieścić 6 elektronów, ale w Si są tylko 2 elektrony.

Kwadrat modułu funkcji falowej - orbitale

SP³ hybrydyzacja orbitalu w sieci Si

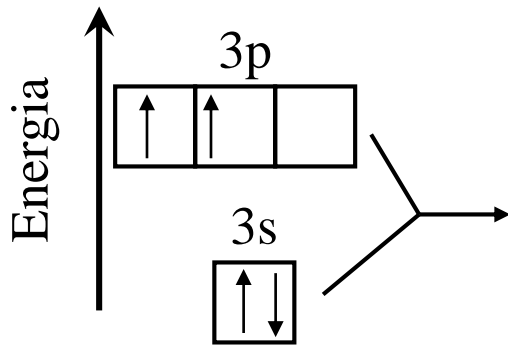
Orbitale w izolowanym atomie Si i hybrydyzacja w sieci krystalicznej Si

Kiedy atomy Si zbliżają się do siebie, orbitale s i p przekrywają się – tracą swój izolowany charakter prowadząc do 4 mieszanych orbitali sp^3 → tworzy się tetragonalna komórka prymitywna typu struktury diamentu i blendy cynkowej, typowa dla większości półprzewodników.

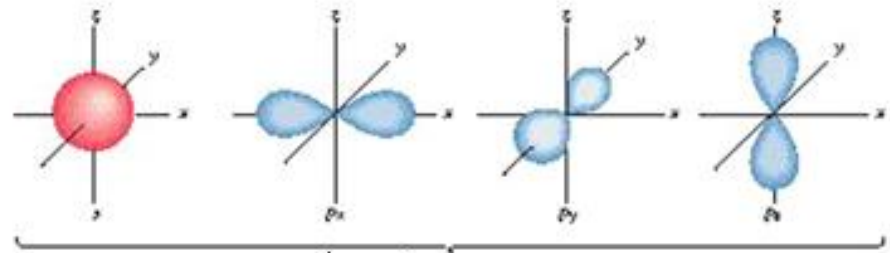
Wiązanie kowalencyjne

Izolowany atom Si:
1 orbital s
3 orbitale p

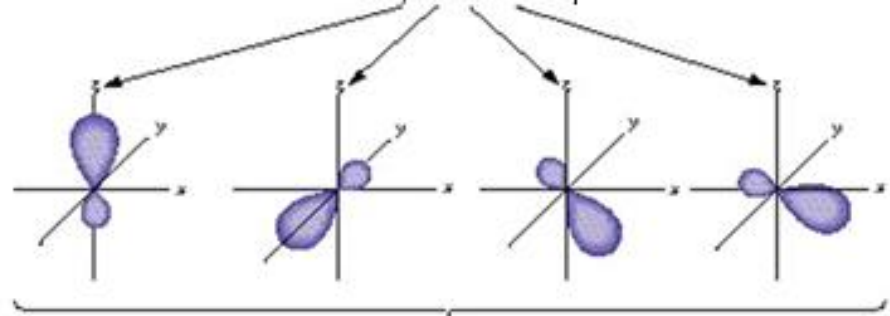

Hybrydyzacja sp^3

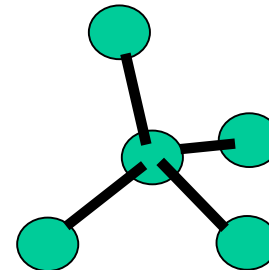
1 orbital s
3 orbitale p } = sp^3

łącznie tworzą
cztery orbitale sp^3

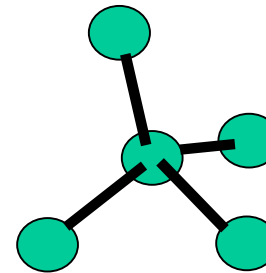
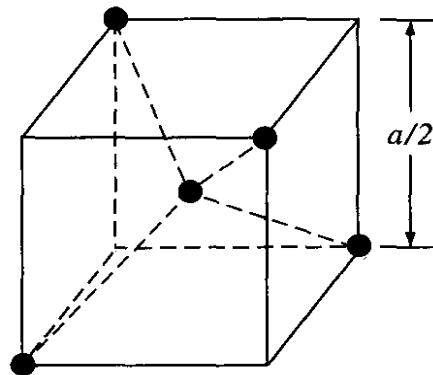
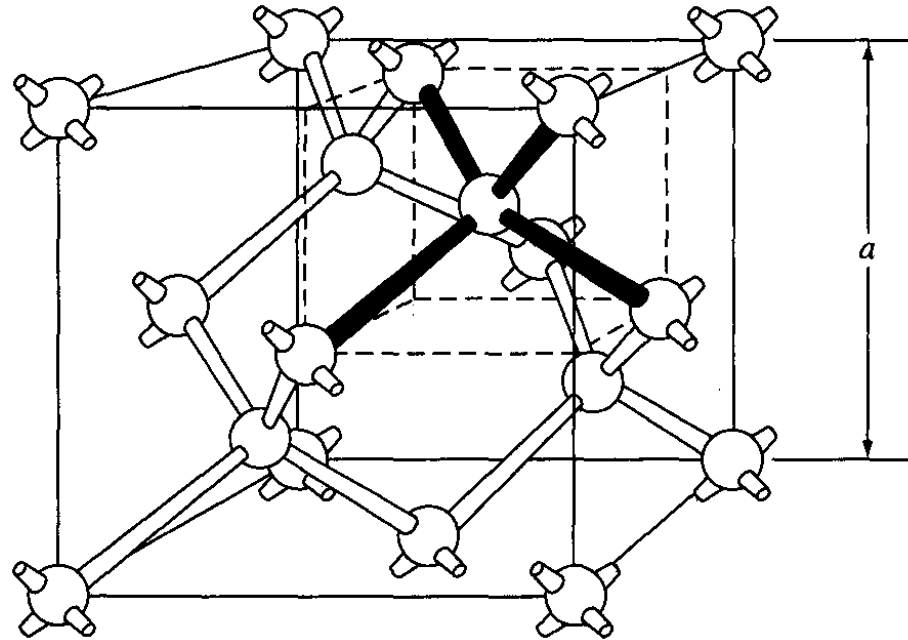

reprezentowane w postaci
tetraedru

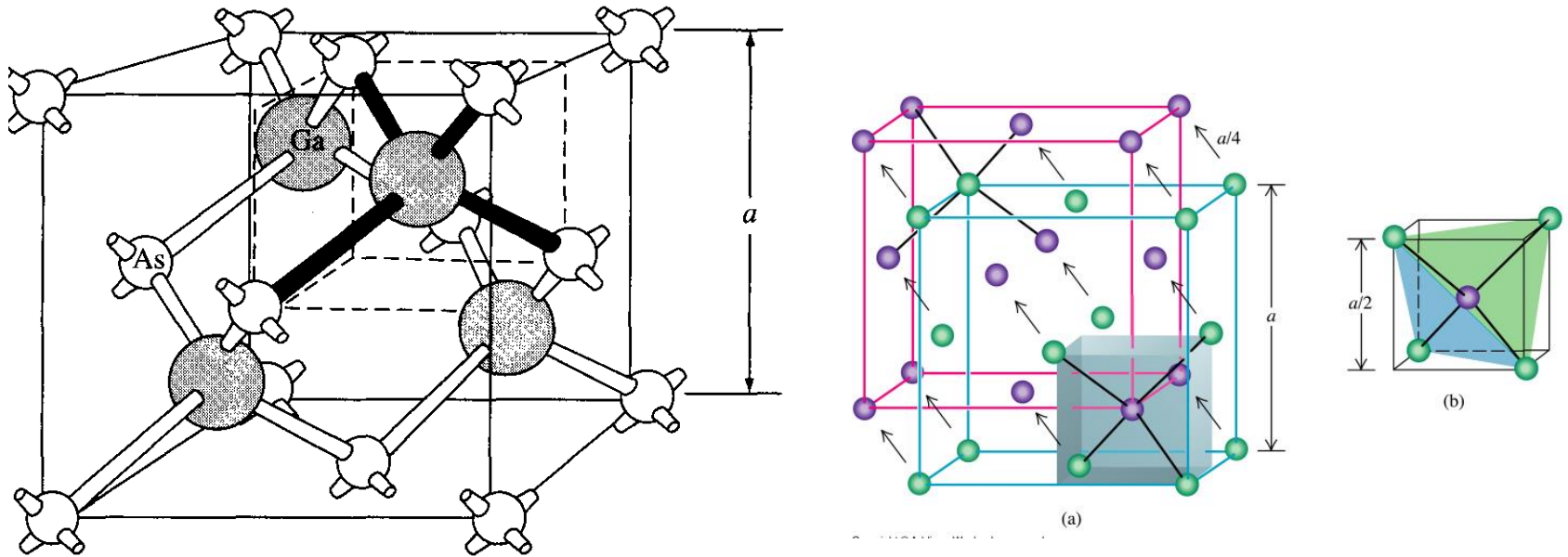

Sieć diamentu, germanu, krzemu

Wszystkie atomy jednego rodzaju: C, Ge, Si, α -Sn

Sieć blendy cynkowej (ZnS, GaAs)

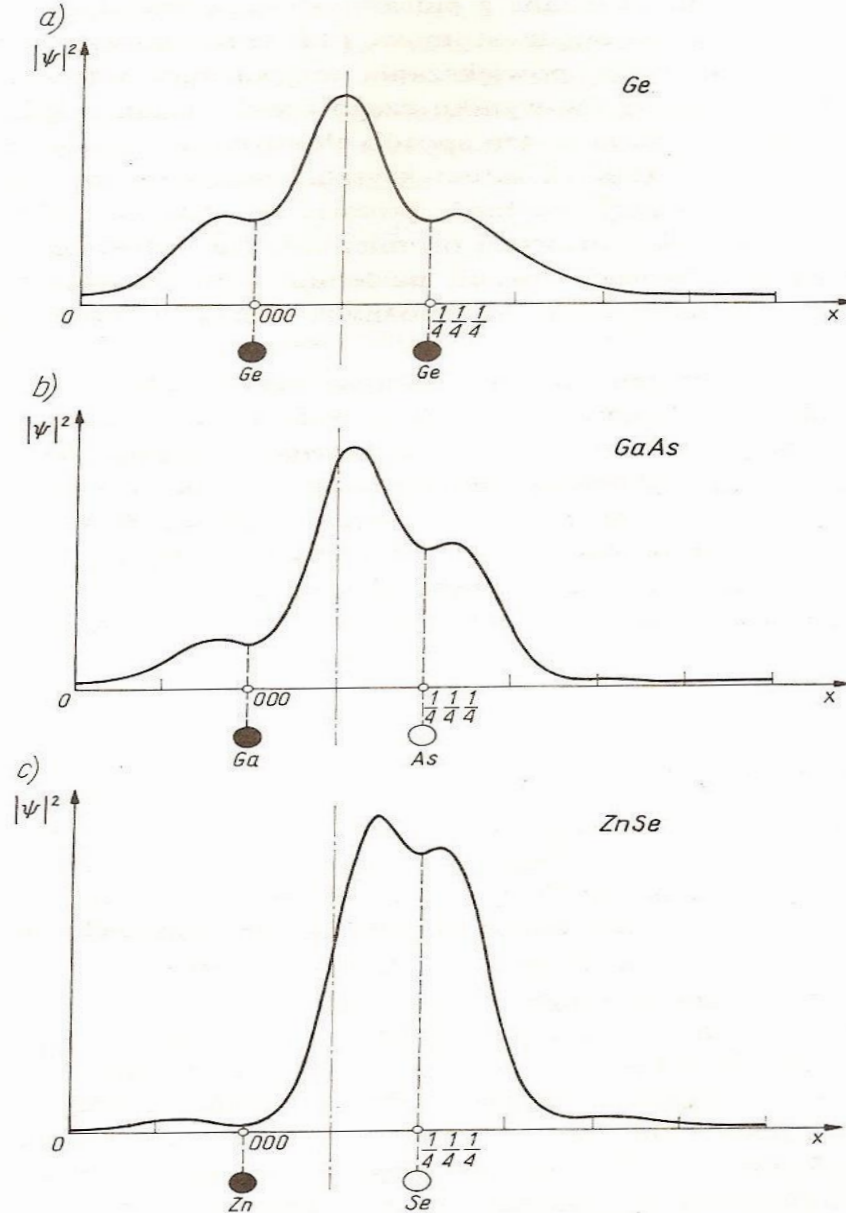
– co najmniej dwa rodzaje atomów: ZnS, półprzewodniki grupy III-V (GaAs) i II-VI (CdTe, HgTe)

- dwie sieci płasko centrowane, przesunięte względem siebie o $\frac{1}{4}$ głównej przekątnej.

Położenia atomów: $(0,0,0)$ $(\frac{1}{4}, \frac{1}{4}, \frac{1}{4})$

Wiązanie kowalencyjne spolaryzowane

Właściwości ciał o wiązaniach kowalencyjnych

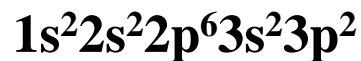
- **Tworzone za pomocą silnych, zlokalizowanych wiązań.**
- **Duża energia kohezji (4-7 eV/atom).**
  - **Wysoka temperatura topnienia i wrzenia.**
- **Niskie przewodnictwo elektryczne.**

Krzem

Konfiguracja w izolowanym atomie Si:

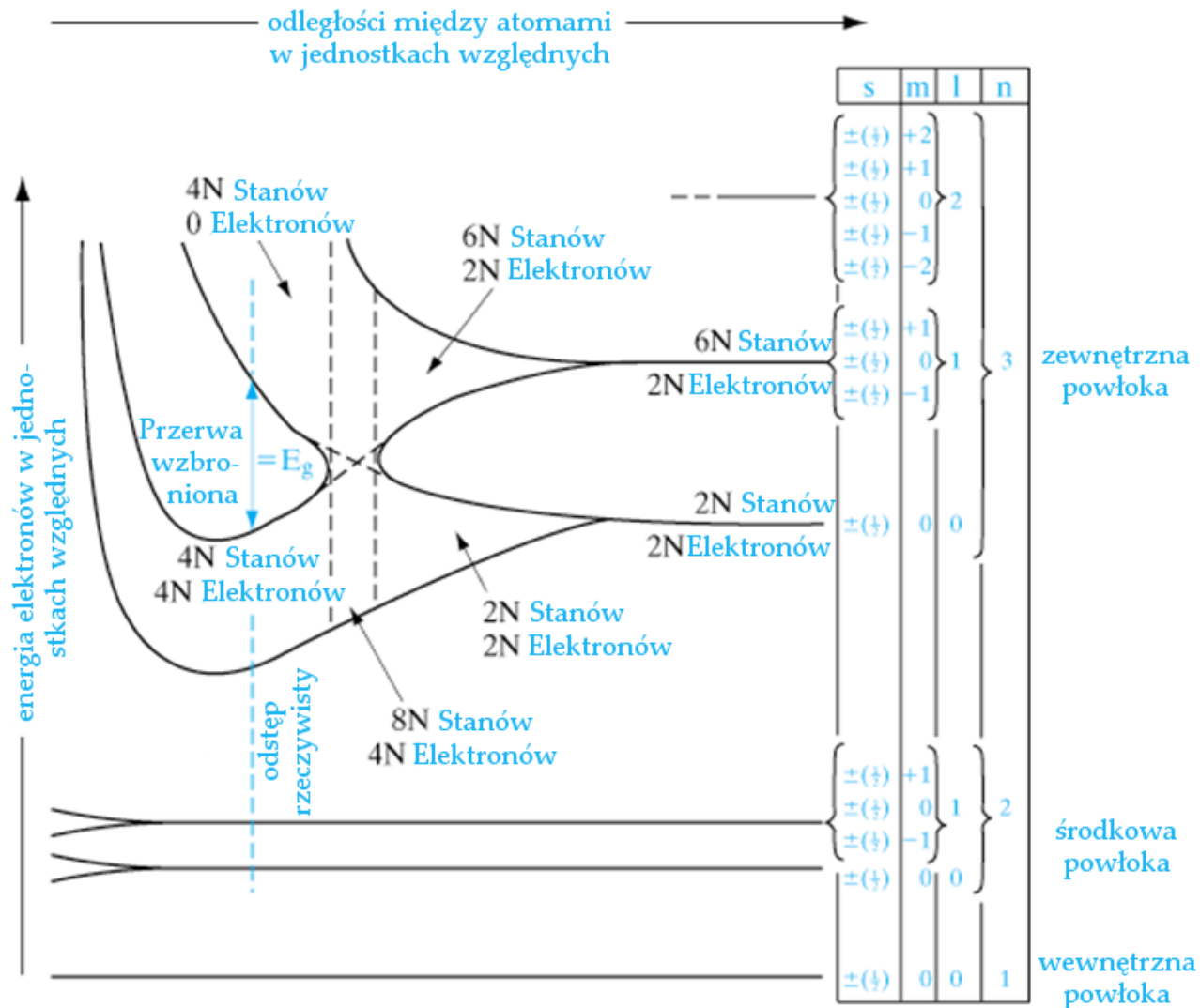
-Każdy atom ma dwa stany **1s**
dwa **2s**, **6** stanów **2p**,
dwa **3s**, sześć **3p** i wyższe

-Dla **N** atomów, dostępnych jest
2N stanów **1s**, **2N** stanów
2s, **6N** stanów **2p**, **2N**
stanów **3s** i **6N** stanów **3p**

-Po zbliżeniu atomów
największemu rozszczepieniu
ulegają **stany 3s i 3p**. Stany te
mieszają się dając **8N stanów**.

-Przy odległości
równowagowej, pasmo to
rozszczepia się na dwa
pasma oddzielone przerwą
 E_g

-Górne pasmo –
przewodnictwa zawiera **4N**
stanów i dolne –
walencyjne, też **4N** stanów.

Podpasma mogą łączyć się, jak np. w Si, gdzie 4 podpasma łączą się
w pasmo walencyjne

